

Rozdelenia pravdepodobnosti

Hodnoty funkcie hustoty pravdepodobnosti (pdf – probability density function), distribučnej funkcie (cdf – cumulative distribution function), inverznej funkcie ku distribučnej funkcii (inv – inverse function), nájdeme podobne ako v MATLABe

názov_cdf, názov_pdf, názov_inv

Príklad Vypočítajme hodnotu hustoty pravdepodobnosti normálneho rozdelenia pre $x = 2.8381, \mu = 1.72, \sigma = 1.3$.

Riešenie: Použijeme **`Y=normal_pdf(x,E(X),D(X))`**.

POZOR v MATLABe je to `Y = normpdf(X,E(X),SIGMA(X))` !!!

V Octave dostávame

```
octave:9> Y=normal_pdf(2.8381,1.72,1.69)
Y = 0.21200
```

Príklad Vypočítajme hodnotu distribučnej funkcie normálneho rozdelenia pravdepodobnosti pre $x = 2.5, \mu = 0.5, \sigma = 2$ je $p = 0.84134$.

Riešenie: Použijeme **`P=normal_cdf(x,E(X),D(X))`**.

POZOR v MATLABe je to `Y = normcdf(X,E(X),SIGMA)`

V Octave dostávame

```
octave:11> p=normal_cdf(2.5,0.5,4)
p = 0.84134
```

Podobne môžeme použiť ďalšie funkcie. Uvedieme v tabuľke **podobnosť**(pozor na rozdiel) medzi funkciami v Octave a v MATLABe.

• Binomické rozdelenie

Octave	MATLAB	Vzorce
Y=binomial_pdf(X,N,P)	Y=binopdf(X,N,P)	$Y = P(X = x) = \binom{n}{p} p^x q^{n-x}, \quad p + q = 1$
Y=binomial_cdf(X,N,P)	Y=binocdf(X,N,P)	
X=binomial_inv(Y,N,P)	X=binoinv(Y,N,P)	

• Hypergeometrické rozdelenie

Octave	MATLAB	Vzorce
Y=hypergeometric_pdf(X,K,M,N)	Y=hygepdf(X,M,K,N)	$Y = P(X = x) = \frac{\binom{K}{x} \binom{M-K}{N-x}}{\binom{M}{N}}$
K?M	M?K	
Y=hypergeometric_cdf(P,K,M,N)	Y=hygecdf(X,M,K,N)	
X=hypergeometric_inv (P,K,M,N)	X=hygeinv (P,M,K,N)	

- **Poissonovo rozdelenie**

Octave	MATLAB	Vzorce
Y = poisson_pdf(X,LAMBDA)	Y= poisspdf(X,LAMBDA)	$Y = P(X = x) = \frac{\lambda^x e^{-\lambda}}{x!}$
P = poisson_pdf(X,LAMBDA)	P = poisscdf(X,LAMBDA)	
X = poisson_pdf(P,LAMBDA)	X = poissinv(P,LAMBDA)	

- **Exponenciálne rozdelenie**

Octave	MATLAB	Vzorce
Y= exponential_pdf(X,LAMBDA)	Y = exppdf(X,LAMBDA)	MATLAB $f(x) = \begin{cases} 1/\lambda e^{-x/\lambda} & \text{pre } x \geq 0, \\ 0 & \text{pre } x < 0. \end{cases}$ Octave $f(x) = \begin{cases} \lambda e^{-x\lambda} & \text{pre } x \geq 0, \\ 0 & \text{pre } x < 0. \end{cases}$
P= exponential_cdf(X,LAMBDA)	P = expcdf(X,LAMBDA)	
X= exponential_cdf(P,LAMBDA)	X = expinv(P, LAMBDA)	

- **Normálne rozdelenie**

Octave	MATLAB	Vzorce
Y=normal_pdf(X,E(X),D(X))	Y = normpdf(X,E(X),SIGMA(X))	$f(x) = \frac{1}{\sigma\sqrt{2\pi}} \int_{-\infty}^{+\infty} e^{-\frac{(x-\mu)^2}{2\sigma^2}} dx$ $\mu = E(X)$ $D(X) = \sigma^2$
D(X)?SIGMA		
P=normal_cdf(X,E(X),D(X))	P = normcdf(X,E(X),SIGMA(X))	
X=normal_cdf(P,E(X),D(X))	X = norminv(P, E(X),SIGMA(X))	

- **Studentovo t - rozdelenie**

Octave	MATLAB	Vzorce
Y=t_pdf(X,N)	Y=t_pdf(X,N)	$t = \frac{\bar{x} - \mu_0}{s^*} \cdot \sqrt{n}$ testovacia charakteristika
P=t_cdf(X,N)	P=t_cdf(X,N)	
X=t_inv(P,N)	X=t_inv(P,N)	

- **χ^2 rozdelenie**

Octave	MATLAB	Vzorce
Y=chisquare_pdf(X,N)	Y=chi2pdf(X,N)	$\chi^2 = \frac{n-1}{\sigma_0^2} \cdot s^{*2}$ testovacia charakteristika
P=chisquare_cdf(X,N)	P=chi2cdf(X,N)	
X=chisquare_inv(P,N)	X=chi2inv(P,N)	

- **Fisherovo-Snedekerovo rozdelenie**

Octave	MATLAB	Vzorcie
Y=f_pdf(X,V1,V2)	Y = fpdf(X,V1,V2)	$F = \frac{s_1^{*2}}{s_2^{*2}}$ testovacia charakteristika
P=f_cdf(X,V1,V2)	P= fpdf(X,V1,V2)	
X= f_inv(X,V1,V2)	X = finv(P,V1,V2)	

Príklad Zo sérií $M = 50, 100, 150, 200, 250, 300, 350, 400, 450, 500$ výrobkov, v ktorých sa nachádza 20 nepodarkov, náhodne vyberieme na kontrolu kvality 5 výrobkov. Vypočítajte pravdepodobnosť toho, že medzi vybranými výrobkami bude práve $k = 0, 1, \dots, 5$ nepodarkov.

Riešenie: Uvažujme prípad $M = 50$. Označme A_k jav pozostávajúci z výberu k nepodarkov z 5 náhodne vybraných výrobkov, kde $k = 0, 1, \dots, 5$. Použijeme definíciu *klasickkej*

pravdepodobnosti:
$$P(A_k) = \frac{\binom{20}{k} \cdot \binom{30}{5-k}}{\binom{50}{5}}.$$

Na riešenie môžeme použiť štandardnú funkciu v Octave **hypergeometric_pdf(k,K,M,n)** (v MATLABe je to *hygepdf(k,M,K,n)*) pre počet všetkých prvkov súboru $M = 50$, počet prvkov, ktoré majú sledovanú vlastnosť $K = 20$, rozsah výberu bez vrátenia $n = 5$, pričom príslušné pravdepodobnosti počítame pre $k = 0, 1, \dots, 5$:

Riešenie:

```
octave:7> [0:5;hypergeometric_pdf(0:5,20,50,5)]
```

```
ans =
```

```
0.00000 1.00000 2.00000 3.00000 4.00000 5.00000
0.06726 0.25869 0.36408 0.23405 0.06860 0.00732
```

Príklad Viacročným pozorovaním stavu hladiny veľkej rieky v určitej oblasti sa zistilo, že pravdepodobnosť jarných záplav tejto rieky je $1/12$. Určme: a) strednú hodnotu, disperziu a modus počtu záplav pre najbližších 40 rokov; b) pravdepodobnosť toho, že za to isté obdobie bude aspoň 5 záplav.

Riešenie: Diskrétna náhodná premenná X v tomto príklade znamená počet jarných záplav a má *binomické* rozdelenie pravdepodobnosti (opakované nezávislé pokusy) s parametrami $n = 40, p = 1/12$.

a) Na výpočet *strednej hodnoty* a *disperzie* náhodnej premennej X použijeme vzťahy:

$$E(X) = n \cdot p = 40 \cdot \frac{1}{12}, \quad D(X) = n \cdot p \cdot q = 40 \cdot \frac{1}{12} \left(1 - \frac{1}{12}\right).$$

Počítame *pravdepodobnosť*: $P(X \geq 5) = 1 - P(X \leq 4) = 1 - F(4)$. Namiesto dosadzovania do vzorca opäť výhodne použijeme

```
octave:9> 1-binomial_cdf(4,40,1/12)
```

```
ans = 0.2379
```

Príklad Zariadenie registrujúce v priemere 5 častíc kozmického žiarenia za 24 hodín bolo odstavené 8 hodín. Aká je pravdepodobnosť toho, že by počas tejto doby zaregistrovalo: a) aspoň jednu, ale nanajvýš 3 častice; b) aspoň 4 častice?

Riešenie: Diskrétna náhodná premenná X v tomto príklade znamená počet zaregistrovaných častíc počas odstávky 8 hodín a má *Poissonovo* rozdelenie pravdepodobnosti s parametrom λ .

Platí: $E(X) = \lambda = \frac{5 \cdot 8}{24} = \frac{5}{3}$. Jej funkcia pravdepodobnosti (pravdepodobnostná tabuľka) je definovaná vzťahom:

$$P(X = x) = \begin{cases} \frac{\lambda^x \cdot e^{-\lambda}}{x!}, & \text{ak } x = 0, 1, 2, \dots \\ 0, & \text{inak} \end{cases}.$$

a) Počítame *pravdepodobnosť*: $P(1 \leq X \leq 3) = P(X = 1) + P(X = 2) + P(X = 3)$

Na výpočet môžeme použiť

```
octave:16> poisson_pdf(3,5/3)
```

```
ans = 0.14574
```

```
octave:17> poisson_pdf(2,5/3)
```

```
ans = 0.26233
```

```
octave:18> poisson_pdf(1,5/3)
```

```
ans = 0.31479
```

Teda výsledok je $0,31479 + 0,26233 + 0,14574 = 0,72286$. Alebo

```
octave:19> poisson_cdf(3,5/3)-poisson_cdf(0,5/3)
```

```
ans = 0.72286
```

b) Počítame *pravdepodobnosť*:

$$P(X \geq 4) = 1 - P(X \leq 3) = 1 - F(3).$$

```
octave:20> 1-poission_cdf(3,5/3)
```

```
ans = 0.088267
```